

КОМПЛЕКСНИЙ ІНДЕКС ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Дмитро Шуплецов,

аспірант кафедри економічної теорії, обліку і оподаткування,
науковий керівник - **Володимир Лич,**
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії,
обліку та оподаткування, професор

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

Темпи відновлення будівельної галузі, а саме обсягу виконаних робіт, сягають +51% у 2024 році відносно 2022 року – 204,7 млрд грн. Абсолютний обсяг є нижчим за довоєнний показник 2021 року в 258 млрд грн [1], але корелюється із тимчасовою втратою територій й населення. Високі темпи відновлення і необхідність ефективної й продуктивної відбудови вимагають коректної оцінки економічного стану галузі задля прийняття обґрунтованих управлінських рішень: це стосується як рішень з боку потенційних інвесторів, так і державних заходів з підтримки галузі.

Будівельна галузь є складним та багатогранним утворенням, що включає різні підсектори, такі як житлове, комерційне та інфраструктурне будівництво, і залежить від багатьох факторів, включаючи економічні умови, технологічний прогрес та державну політику. Традиційні підходи до аналізу економічного стану галузі часто базуються на окремих показниках, таких як обсяг виконаних будівельних робіт або кількість нових проєктів. Проте, використання окремих індикаторів не забезпечує цілісного розуміння стану галузі та обмежує можливості для прогнозування її розвитку. Аналогія з Глобальним інноваційним індексом (GII) [2], який комплексно оцінює національні інноваційні екосистеми, демонструє ефективність застосування композитних індексів для аналізу складних економічних систем. Тож актуальною є розробка комплексного індексу для оцінки економічного стану будівельної галузі, який враховуватиме різні економічні показники та фактори.

Пропонується створення композитного індексу, зваженого по основним факторам економічного розвитку, зокрема абсолютних обсягів будівництва, його ефективності. Основні фактори, що відображають економічний розвиток галузі: обсяг виконаних будівельних робіт по типам, розмір інвестицій, собівартість будівництва, частка будівництва у ВВП.

Однак важливо зазначити, що збільшення обсягів виробництва не обов'язково дорівнює підвищенню його ефективності або використанню ресурсів на одиницю будівництва. В рамках комплексності оцінки необхідно врахувати структуру й показники ефективності використання ресурсів: обсяг й структура робіт, кількість нових проєктів, кількість й частка зданих проєктів, показники зайнятості, співвідношення й динаміка імпорту та експорту, кількість діючих будівельних підприємств тощо.

Попит на будівництво часто є похідним від загальної економічної активності, тож провідні макроекономічні індикатори, такі як рівень безробіття, промислове виробництво та ВВП, є причинними або супутніми індикаторами цін та обсягу будівельних робіт. Вже дослідженим фактом є залежність будівельної галузі від зовнішніх факторів, зокрема Амка, Йоручу та Кіріккалелі [3] дослідили, що в Єврозоні економічний, політичний та фінансовий ризикові індекси мають суттєвий вплив на індекс вартості будівництва. Супутнім індикатором зазначених факторів є індекс довіри будівельної галузі ENR, або ж індикатор ділової впевненості в Україні.

Методологія формування композитного індексу обмежує відбір показників такими, що доступні в базі державної статистики, таким чином забезпечується максимізація глибини періоду для аналізу.

Задля уніфікації вигляду даних застосовується нормалізація. В рамках емпіричного дослідження найбільш застосованою є мін-макс нормалізація, що дозволяє отримати значення всіх параметрів в інтервалі від 0 до 1. Для параметрів, де більші значення мають негативний вплив, застосовується обернена нормалізація.

$$\text{Нормалізоване значення} = (\text{Значення} - \text{Min}) / (\text{Max} - \text{Min})$$

Розрахунок композитного індексу проводиться шляхом зваженого сумування нормалізованих показників з урахуванням їх вагових коефіцієнтів. Для визначення вагових коефіцієнтів факторів індексу пропонується використання методів регресійного аналізу. Автором враховано, що деякі з обраних факторів мають високу кореляцію. Відокремлення факторів дає змогу підвищити вагу окремо взятого чинника.

При аналізі ваги факторів необхідно врахувати макроекономічні стресові фактори, які мали значний непередбачуваний вплив на галузь, для України коригуючим фактором виступає повномасштабне вторгнення росії та анексія територій. Останній чинник можливо імплементувати шляхом нормалізації параметрів за кількістю населення, такий підхід описала Кононова в своїй роботі [4].

Впровадження композитного індексу надає низку переваг:

- об'єктивність оцінки за рахунок використання різноманітних показників;
- можливість відобразити еластичність галузі в залежності від різних факторів;
- оцінка й прогноз майбутніх тенденцій, а також потенційні ризики галузі;
- збільшує прозорість галузі для потенційних інвесторів та сприяє спрощеному прийняттю управлінських рішень на різних рівнях: від приватної інвестиційної діяльності до державної політики.

Розробка та впровадження композитного індексу економічного стану будівельної галузі є перспективним напрямком для покращення аналітичних можливостей та підтримки прийняття рішень у галузі. Запропонована методологія формування індексу враховує багатогранність будівельного сектору

та дозволяє відобразити еластичність галузі залежно від зміни різних факторів. Створення такого індексу сприятиме більш точному аналізу поточного стану та прогнозуванню майбутніх тенденцій розвитку будівельної галузі, що в кінцевому підсумку позитивно вплине на ефективність прийняття управлінських рішень та інвестиційну привабливість сектору.

Список використаних джерел:

1. Економічна статистика / Економічна діяльність / Будівництво. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/bud_20.htm (дата звернення: 31.03.2025).
2. Conceptual and measurement framework of the Global Innovation Index. *Global Innovation Index 2024*. URL: <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/en/appendix-i-conceptual-and-measurement-framework-of-the-global-innovation-index.html> (дата звернення: 31.03.2025).
3. Amca, Y., Yorucu, V., & Kırıkaleli, D. (2025). Construction Cost Index: Political, Economic, and Financial Risk Indices Within the European Continent. *Sustainability*, 17(3), 917. <https://doi.org/10.3390/su17030917>
4. Кононова О. Тенденції розвитку будівельної галузі у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються. *Держава та регіони*. 2019. Т. 3, № 9. С. 32–39.

УДК 338.246.027

АДАПТАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОЄННО- ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Ігор Щербей,
здобувач вищої освіти третього (PhD) рівня,
Анна Кулік,
каед. екон. наук, завідувач кафедру менеджменту,
публічного адміністрування та маркетингу, доцент
Київський університет ринкових відносин, м. Київ

В умовах триваючої війни оборонно-промисловий комплекс (ОПК) може стати ключовим драйвером економічного зростання України. Проте для його ефективного розвитку необхідні не лише бюджетні видатки, а й системна стратегія залучення приватного бізнесу та міжнародних кредитних ресурсів.

Оборонно-промисловий комплекс завжди відігравав ключову роль у розвитку національної економіки під час воєнних конфліктів. В Україні, яка зустріла повномасштабну війну в умовах активної деіндустріалізації, постає питання формування ефективної промислової політики, спрямованої на адаптацію економіки до потреб воєнного стану.